

ضرورت تحوّل دانش بنیان در سیاست راهبردی شیلات ایران

سخنرانی

نماینده ولی فقیه در استان و امام جمعه بوشهر

در شیلات کشور

تهران - ۱۳۹۰/۷/۳

«الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَصَلَّى اللَّهُ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ، سَيِّمًا بَقِيَّةَ اللَّهِ
فِي الْأَرْضِينَ وَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ»

« وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا »

(نحل/۱۶)

ابتداءً محضر مبارک حصار محترم، ریاست سازمان شیلات و معاون محترم وزارت جهاد کشاورزی، مدیران کل، معاونان و محققان و پژوهشگران عرصه دریانوردی شیلات، عرض ادب و سلام دارم. هفته دفاع مقدس و یاد و خاطره شهدا و امام شهدا را گرامی می‌داریم و روز جهانی دریانوردی و شیلات را به هم تلاشگران عرصه دریا تبریک می‌گوییم. موضوع سخن: «ضرورت تحوّل دانش بنیان و استراتژیک در سیاست راهبردی شیلات ایران» است. در آغاز به عنوان مقدمه دو موضوع به اختصار مطرح می‌شود:

۱. ارزش و جایگاه دریا در توسعه پایدار و ثروت افزایی ملی

دریا عرصه‌ای مهم و استراتژیک در یک جغرافیا به شمار می‌آید، کشورهای دارای دریا و قابل دسترس به آب‌های آزاد دارای ظرفیت بالای بالندگی و پیشرفت همه‌جانبه اقتصادی، نظامی، فرهنگی و ارتباطی می‌باشند که یکی از آن‌ها قابلیت تولید رو به گسترش علوم دریایی، صنعت، اشتغال، ثروت افزایی ملی و بین‌المللی و تأمین و اشاعه تغذیه دریایی است.

همواره یکی از شاخص‌های سرزمینی در ساحت توسعه‌یافتگی یک کشور، دسترسی به دریا و داشتن سواحل دریایی وسیع می‌باشد به همین جهت کشورهای غیر کرانه‌ای دچار عقب‌افتادگی در عرصه پیشرفت و توسعه می‌شوند مانند مغولستان، سودان، «دریا یک ثروت و گنج استراتژیک است» بیشتر جنگ‌های دریایی برای سلطه بر کرانه‌ها و سواحل بوده است.

۲- نقش شیلات در رشد اقتصادی و فرا اقتصادی و ایجاد قدرت رقابت فراملی و جهانی

جغرافیای ذخایر آبی یکی از مهم‌ترین و ارزشمندترین منابع تجدیدپذیر اقتصاد استراتژیک یک کشور می‌باشد، همچنین موجب رشد فرا اقتصادی مانند:

- تولید علم و فناوری دریایی

- اشتغال مولد در عرصه‌های مختلف

- تأسیس صنایع اقماری و سخت‌افزارهای شیلاتی و نرم‌افزارهای علمی مرتبط

- تغذیه سالم با توجه به رویکرد نوین جهانی بستر تولید گوشت قرمز و حاوی کلسترول به گوشت سفید در سبد غذایی

- بازرگانی درآمدزا

می‌گردد.

و به عنوان ثروت ملی پایدار در جهان در طول تاریخ شناخته شده‌اند و در عرصه شکوفایی و تحول و رشد اقتصادی یک کشور نقش بسیار مهمی دارند، زیرا در تمامی چرخ‌های اقتصاد مانند اشتغال، درآمدزایی، تولید، توزیع، تغذیه و بهداشت و درمان جایگاه ویژه دارند و توان رقابت بین‌المللی کشور را در حوزه اقتصاد شیلاتی و فرا شیلاتی افزایش می‌دهد.

کشورهای بسیاری در تاریخ و زمان معاصر برنامه‌های کلان اقتصادی خود را مانند کشور پرو بر منابع آبی استوار ساخته‌اند. شایان توجه است برنامه‌ریزی جامع و کارشناسانه، مدیریت کارآمد، نظارت پویا و باز تولید پروژه‌های نوین متکی بر دانش و فناوری در عرصه شیلات نتیجه آن حفظ ذخایر و ارتقای سطح آن و تولید با قابلیت بالای آبی و صید مناسب و کافی و درآمدزایی ارزی بالا و گسترش فرهنگ آبی مصرفی و افزایش رضایتمندی داخلی و اقتدار رقابت اقتصادی و فرا اقتصادی بین‌المللی می‌گردد.

امروزه با توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) و گسترش صنایع تبدیلی و عمل آوری، بازرگانی شیلات تحول شگرفی یافته است و در کنار از فروش سریع سنتی فروش پردرآمد با ارزش افزوده به دور صورت اولیه تبدیلی ایجاد شده است و تجارت الکترونیک شیلاتی در تمامی انواع آن B to B ، B to C ، C to B ، C to C ، C to A ، B to G می‌تواند نقش مهمی در تغییرات کار آمد در بازرگانی شیلات ایفا نماید که این خود نیازمند مطالعات جدی و تحقیقات علمی، حقوقی، مدیریت بازرگانی بین‌المللی است.

۱. تجارت بین‌سازمانی، Business to Business

۲. تجارت بین‌سازمانی و مصرف‌کننده، Business to Consumer

۳. تجارت مصرف‌کننده با کسب و کار، Consumer to Business

۴. تجارت مصرف‌کننده با مصرف‌کننده، Consumer to Consumer

طراحی دانش بنیان مدیریت احیا شیلات و آبزیان یک مقوله دانش بنیان و دانایی محور متحوّل و سیّال بوده و نیازمند مدیریت تحول آفرین و علمی در عرصه‌های مختلف با هدف اصلی حفظ ذخایر و بهره‌وری شایسته، پایدار و درآمدزا می‌باشد که به برخی از آن موارد اشاره می‌کنم:

۱. شناخت آمایشی توان اقتصادی و کشف استعداد‌های منابع و ذخایر و تدوین نقشه آمایشی.
  ۲. غنی سازی ذخایر و ارتقای سطح آن و حفظ گونه‌ها از انقراض و کنترل بیماری‌های دریایی و سایت‌های پرورشی و کشف عوامل آسیب زای بیرونی و درونی به اکوسیستم دریا مانند آلاینده های نظامی و صنعتی و تهاجم «منو پسیس لیدی» به دریای خزر و صید بی‌رویه. قابل توجه است که هم اینک ماهی حلوا سفید، میگو ببری در جنوب و در شمال ماهی خاویاری گونه فیل ماهی در شرایط بحرانی انقراض بسر می‌برند.
  ۳. طراحی تولید موازی آبزیان پرورشی گرمابی و سرماییی بر مبنای دانش و علوم ژنتیک و بیوتکنولوژی و اصلاح نژاد.
  ۴. کنترل صید و صیادی با تدوین و اجرای مقررات کارشناسانه ملی و سازمان کشاورزی و خواروبار جهانی فائو.
- لازم به ذکر است که ما باید به مقوله صید بر اساس واحد تلاش صیادی و همچنین به میزان حداکثر بازده پایدار (MSY) و حداکثر بازده اقتصادی (MEY) اهمیت ویژه قائل شویم. بی‌تردید مدیریت، ابعاد گسترده صید مانند انتخاب صیدگاه مناسب، روش صید، تعیین گونه‌های هدف، تعیین محدوده فصل صید، توسعه زیر ساخت های صیادی نقش اساسی در این باره دارد.
- یکی دیگر از این موارد، کنترل نوع و کاهش هرچه بیشتر صید ضمنی است مانند صید میگو که با صید آن ۸۵٪ غیر میگو از دیگر آبزیان صید می‌شود که از جهت فیزیکی قابل استفاده نیستند و هم‌اینک با سیستم پانل چشمی مربعی، تعبیه شبکه بالای تور ترال و ایجاد فرکانس جدا کننده برای جدا سازی اقداماتی صورت گرفته است که کافی و مؤثر نمی‌باشد و باید نخبگان این عرصه طراحی جدید و کار آمدی تدبیر نمایند.
۵. تأسیس مراکز تحقیق، پژوهش و آموزش مناسب علم و فنآوری شیلاتی و تحقیقات وسیع ژنتیک و بیوتکنولوژی آبزیان از تولید لارو تا عرضه اقتصادی آبزی.
  ۶. تهیه زیر ساخت های شیلاتی مانند: اسکله، مقرهای میان دریایی، تجهیزات و سخت‌افزار و الکترونیکی کردن ابزار و ارتباطات.

۵ . تجارت فروشنده با اداره، Business to Administration

۶ . تجارت سازمانها با ادارات دولتی، Business to Government

۷. توسعه صنایع تبدیلی و عمل‌آوری و عرضه بین‌المللی آن‌ها در تمامی اشکال قابل عرضه.
۸. گسترش بازرگانی سنتی و الکترونیک و بازاریابی ملی و فراملی در تمامی گونه‌های آبزیان چه گیاهی و چه جانوری و توجه به کنسرسيوم و تعاونی‌ها و ایجاد اوپک شیلات.
۹. گسترش فرهنگ تغذیه دریایی و توجه ویژه به حکم فقهی آبزیان.
۱۰. به روز بلکه فوق روز کردن برنامه‌ها و تأثیرگذاری بالا بر دانش بین‌المللی شیلات و رسیدن مرجعیت علمی در حوزه دریا.

پیشهادات

برای تحول دانش بنیان شیلات ایران اموری پیشنهاد می شود:

۱. بازنگری در سند چشم‌انداز نگاشته شده و طراحی نوین و دانش بنیان شیلات ۱۴۰۴ بر مبنای اندیشه های بلند مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (دامت برکاته العالیه).
  ۲. تدوین نقشه آموزشی توسعه و غنی سازی ذخایر شیلاتی در دو عرصه طبیعی و مجازی.
  ۳. تنظیم بسته آسیب‌شناسی و فرصت یابی شیلات در حوزه ذخایر، مدیریت، تکثیر و پرورش، صید و صیادی، عمل‌آوری و صنایع تبدیلی، بازار سازی و بازار یابی، عمران و نظارت کارآمد.
  ۴. تهیه نقشه راه بر مبنای دانایی و تخصص با استفاده از تجارت ملی و فراملی و تولید علم و فن‌آوری‌های نوین شیلاتی.
  ۵. ثبات سیاست راهبردی مصوب و کارشناسی شده و وجود امنیت مدیریت در مقاطع مختلف برنامه.
  ۶. طراحی مدیریت دانش محور بازرگانی شیلاتی در دو جغرافیای ملی و فراملی.
  ۷. توسعه مراکز آموزش عالی شیلات و مردمی سازی آموزش‌های مورد نیاز.
  ۸. طراحی و ایجاد صنایع نوین شیلاتی بر مبنای نیازسنجی های کارشناسانه.
  ۹. ایجاد کرسی های نظریه‌پردازی در موارد نیاز شیلات و تبدیل آن به پروژه و فن‌آوری و صنعت و حل مسائل فقهی آبریان و تعیین حکم آن تحت عنوان فقه البحر.
  ۱۰. ایجاد پایگاه‌های بین‌المللی شیلات در کشورهای دوست و غنی و استفاده بر مبنای برد - برد اقتصادی بین طرفین و آب های بین‌المللی مثل استفاده از فانوس ماهی ها در دریای عمان.
- در پایان توفیقات روزافزون دانشوران، تلاشگران و نخبگان عرصه دریا و شیلات از خداوند مسألت دارم و طول عمر با عزت و صحابت حضرت بقیه الله الأعظم برای مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای از ذات اقدس الهی خواستارم و یاد و خاطره شهدا و امام شهدا را گرامی میداریم.

«والسلام علیکم و رحمة الله و برکاته»

آمار

سال	جنوب	شمال	آبزی پروری
۱۳۷۹	۲۶۰،۰۰۰ هزار تن	۹۸،۰۰۰ تن	۶۶،۰۰۰ تن
۱۳۸۵ پیک صید	۳۷۴،۴۴۷ هزار تن	۴۶،۴۳۵ تن	
۱۳۸۸	۳۴۸،۱۲۲ هزار تن	۴۴،۲۷۹ تن	۲۰۷،۳۵۳ تن
خاویار کلیکا	سال ۷۹ ← ۱۰۰۰ تن سال ۷۹ ← ۷۸،۰۰۰ هزار تن	سال ۸۸ ← ۱۳۱ تن سال ۸۸ ← ۲۵،۴۵۳ تن	علت: ۱. هجوم شانه منو پسیس لیدی ۲. وجود آلاینده های شیمیایی و صنعتی ۳. صید بی رویه
میگو دریایی	سال ۷۹ ← ۹،۸۵۰ هزارتن	سال ۸۸ ← ۸،۷۶۹ هزارتن	
میگو پرورشی	سال ۷۹ ← ۱۰،۴۰ هزارتن	سال ۸۳ ← ۸،۹۰۳ هزارتن	سال ۸۳ ← ۵،۱۲۸ هزارتن
<p>علت اصلی رشد در سال ۸۳ فنآوری بومی تولید لارو و تکثیر و پرورش میگو سفید هندی که به علت بیماری وایت اسپات و بررسی تغییر گونه داده گردید و به وانایی هاوایی روی آورده شده و هم اینک ما نیازمند دستیابی به تکنولوژی جدید و رشد در حوزه ژنتیک و اصلاح نژاد و تکنولوژی لازم می‌باشیم.</p>			